

מתורתו של צדיק אביר יעקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בביאור פשט מצוות התורה וענייני עבודת הש"ת שגלגטו מכל ספריו הק'

פרשת חוקת ה'תשי"פ

הקב"ה משרה שכינתו על הצדיקים

אפשר לומר, דבזמן החרבן דאין בית המקדש קים, מרחך דהקדוש ברוך הוא משרה שכינתו על הצדיקים שבדור השראה מועטת, לא כמו של בית המקדש, דלא שיה שישאר העולם חרב ושמים בלי השראת שכינה, באמת גלוי כל דהו לא כמו בית המקדש, ומכל שכן שאינו מגיע להשראת אבות העולם. והקדוש ברוך הוא אין רצונו שישאר העולם בלי גלוי שכינה, דיותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להיניק, ולכן אף כשהרב בית המקדש עדין הקדוש ברוך הוא מתנחם על גלוי השכינה דלא פסיק בשביל הצדיקים שישארו, ולהכי אף כשהרב בית המקדש לא כתיב כי אם 'פלאים' תרי, מאחר דעדין הצדיקים קיימים דבהם מתגלית השכינה, אבל כשמתלקים הצדיקים לא נשארו גלוי השכינה, ואז כתיב שלשה פלאים. והנה זה הענין שיה אפלו בחרבן בית המקדש בעצמו, דעל חרבן בית המקדש כתיב שני פלאים, ועל מיתת הצדיקים שמתו בשעת החרבן כתיב שלשה פלאים:

קושי מיתת צדיקים על סילוקם קודם זמנם

אי נמי, אפשר לומר דטעם שהגדיל מיתת הצדיקים על חרבן בית המקדש, הוא על הצדיקים שמתים קדם זמנם בעון הדור, זה הדבר קשה לפני הקדוש ברוך הוא יותר, דהדור גרם להם להסתלק קדם זמנם, משום דכל זמן שהם חיים הם מחזירים בני אדם למוטב ומורים להם דרך טובה וישרה, ועוד, זכותם מגנה על הדור, וכשמתלקים נשארו העם כצאן בלי רועה וכלי מגן. וכך היה ענין בית המקדש היה מכפר ומגן, והיו ישראל יראים לחטא שלא יחרב, וסוף סוף בית המקדש לא נחרב כי אם בזמנו, ואף על גב שהקדים להם הקדוש ברוך הוא שתי שנים לזמן שקבע להם לחרבנו, זאת הקדימה לטובת ישראל היתה כמו שפרש רש"י ז"ל גבי 'ונשנתם בארץ' (דברים ד כח). נמצא בית המקדש והצדיקים שונים, וכשבית המקדש חרב בזמנו והצדיקים מסתלקים קדם זמנם, בזה קשה הדבר לפני הקדוש ברוך הוא יותר מחרבן בית המקדש:

סילוק הצדיק אבידה לדורם ולא להם

זה מפני רעת העם שישארו כסומא בארבה, אבל הצדיק המסתלק לא ארע לו כלום, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מגילה טו): צדיק אבד לדורו אבד, משל למרגלית שאבדה לבעלה, כל מקום שהיא מרגלית שמה, לא אבדה אלא לבעלה. וזהו שמתמיה בעל המאמר וכל כך למה, כונתו מפני מה הקדוש ברוך הוא קשה לפניו סילוק הצדיקים, הרי הם הולכים למנוחות עולם להשתעשע עמו יתברך, ואם כן אמאי קפיד הקדוש ברוך הוא כל כך בסילוקם. ויהי כמשיב 'ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבניו תסתתר', כלומר אין הקפידה על הצדיק שהוא דומיא דמרגליות, והקפידה היא על הדור שנאבדה מהם חכמתו

ובינתו. וזהו שדקדק הכתוב ואמר 'ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבניו תסתתר', דהיה לו לומר 'ואבדו חכמיו ונבניו יסתתרו', אלא ודאי החכמים והנבונים בעצמם לא שיה בהם אבדה וסתירה, אדרבה באותו עולם מוסיפים חכמה ובינה, ומשיגים מה שאינם יכולים להשיג בעודם בחיים, אם כן הקפידה היא על הדור שגרמו להם להסתלק קדם זמנם, ואבדה מן הדור טובתם:

(דורש טוב, דרוש א' לנפטרים)

הצדיקים ראויים להלל להקב"ה

הללויה הללו עבדי ה' וכו' (תהלים קיג). הנה לכאורה מה שאמר הללו עבדי ה' נראה אף למותר. אמנם בא לומר כעין מה שאמר בפסוק (תהלים לג א) 'וננו צדיקים בה' לישרים נאנה תהלה', דאין נכון ונאה לשבח ה' ולהללו רק השומע לקולו ומקיים דברו, אבל מי שאינו מקיים דברו אין זה מברך אלא מנאץ. ועל זה אמר 'וננו צדיקים בה', דהינו הצדיקים דוקא הם הראויים לרנן, משום דלישרים נאנה תהלה, אבל לא לעוזבי דבריו. וכהאי גונא נמי אמר (שם קג ט) 'ברכו ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו':

וזהו שאמר כאן הללויה ומפרש ואומר תדעו למי אני אומר הללויה, לכם אתם עבדי ה' העושים דברו ושומעים בקול דברו, לכם אני אומר הללו עבדי ה' את שם ה' ולא לעוזבי דברו:

והנה הללויה כוללת כל המלאכים של מעלה והצדיקים של מטה, וכמו שמצינו במזמור (תהלים קמח) 'הללויה הללו את ה' מן השמים' שכלל בו כל הנבראים העליונים והתחתונים יוכן נמי בכאן:

(בגדי השרד)

תפילת הצדיק לא הולכת ריקם

ונראה לפי ענינת דעת, דודאי אין הקדוש ברוך הוא מוציא דבר לבטלה, ואין הצדיקים מבקשים רחמים וחוזרים ריקנים בלא כלום, והקדוש ברוך הוא צפה והביט דעתיד לצאת מלוט ומבנותיו שתי פרדות טובות, רות המואביה ונעמה העמונית, ולוט אין בידו זכות לנצל, אמר הקדוש ברוך הוא, אני מגלה לאברהם מעשה סוד, והוא יתפלל ויבקש רחמים, ותפלתו ובקשתו תועיל מיהא להציל את לוט. וזה רמז במה שאמר לו לבסוף (פסוק לב) 'לא אשחית בעבור העשירה', דמצינו דרות שיצתה מלוט היא השלימה החשבון של עשירה צדיקים זה אחר זה בעשירה דורות מפרץ עד דוד. וזהו שרמז לו הקדוש ברוך הוא 'לא אשחית בעבור העשירה', דהינו תפלתו הועילה ש'לא אשחית' ללוט 'בעבור העשירה', דהינו העשירה דורות של צדיקים שעתידים להשתלם על ידו. וזהו אומר נמי 'העשירה בה"א

הידועה, לרמז על תשלום השבון הצדיקים, 'העשרה' הידועים שהשלמו על ידי לוט:

(פיתוחי הוותם פרשת וירא)

החובה לכבד את הצדיקים

הללויה הללו עבדי ה' וכו' (תהלים קיג). אי נמי מה שנאמר **הללו עבדי**, תתפרש כמשמעותה, דצריך האדם לכבד ליראי ה' ולשבחם ולירא מהם, כמו שנאמר (תהלים טו ד) **'ואת יראי ה' יכבד'**. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות ד רי) ומורא רבך כמורא שמים. ועוד, **'את ה' אלהיך תירא'** (דברים י ט) לרבות תלמידי חכמים (פסחים כב.). ועל זה אמר **הללו עבדי ה'**, דהינו יראים ומכבדים לעבדי ה':

ומביא ראיה ואומר, תדעו מנין לנו לומר כן, הוא ממה שכתבה התורה **'את ה' אלהיך תירא'**, דדרשינן מינה לרבות תלמידי חכמים. וזהו שמסיים את שם ה', כלאמר מדכתיבא מלת את גבי יראת ה', משם נתגלה לנו דחובה עלינו לכבד ולירא מיראי ה', לפיכך הללו עבדי ה' וכו':

(בגדי השרד)

הצדיק מתגבר על יצרו לקיים המצוה בשלימות

בראשית (בראשית א א). ראשי תבות רפואת ברית תצטרף אזהרה שמירה יתרה. בא לרמז קרוב למה שכתבנו בסמוך, ובאנו להוסיף כאן, דידוע דיצר הרע תמיד מקטרג על האדם בעת עשיית המצוות, אם מצא האדם מהר לשמע לו ממילא הוא משלים לו ומהר לאבד, ומאבד ממנו המצוה ומבטלו ממנה לגמרי, ואם אינו יכול לבטלו ממנה לגמרי עושה לו בה פגם, ואם אינו יכול לעשות לו בה פגם מרשלו שלא לעשותה תכף ומיד, ואם אינו יכול גם לזה מביא לו עצבון בשעת עשייתה שלא לעשותה בשמחה. והצדיק הירא את דבר ה' נשמר מכל אלה ומתגבר על יצרו ועושה אותה בשלימות:

(גנוי המלך, תיקון הברית אות מז)

צדיקים עובדים את ה' שלא על מנת לקבל פרס

חלקי ה' אמרתי לשמר דבריך (תהלים קיט נז). אפשר

לומר, דהנה הצדיקים העובדים את ה' ביראה ואהבה ושמחה רבה, אינם מבקשים שום שכר על פעלתם לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. וזהו שאמר אנטיגנוס איש סוכו עליו השלום (אבות פ"א מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הוו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס, ויהי מורא שמים עליכם. דהנה דבריו כפולים, דמדקאמר אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, שמעינן מנה שיהיו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס, אם כן אמאי הדר ותני בהדיא אלא הוו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס, הא כבר שמעינן לה מדיוקא דרישא. אלא בעל כרחנו התנא עליו השלום תרתי דשלא על מנת לקבל פרס אשמעינן, חדא בעולם הזה וחדא בעולם הבא, דהעובד ה' יתברך מיראה ואהבה בשלמות אינו מבקש שכר אפלו לעולם הבא, דזו העבודה השלמה שאינה תלויה בשום דבר:

שתי דרגות ב'לא על מנת לקבל פרס'

ואפשר לפרש זה במה שאמר הכתוב (מלאכי ג יח) **ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עבד אלהים לאשר לא עבדו**. דפריך בגמרא (הגיגה ט) הינו 'צדיק' הינו 'עובד אלהים', הינו 'רשע' הינו 'לא עבדו'. ומשני, 'עבדו' ו'לא עבדו' תרויהו צדיקי נינהו, אבל אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה אותו מאה ואחד. ולפי דרכנו גם כן אתי ניקח, ד'עובד אלהים' קרי להעובד שלא על מנת לקבל פרס לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, ו'לא עבדו' קרי להעובד על מנת לקבל פרס אפלו בעולם הבא, דזה לגבי זה מקרי 'לא עבדו':

(מעגלי צדק אות ח"ת)

הצדיק עושה לשם שמים

למען אשמר דברך (תהלים קיט קא). דהינו שאין פונתי בשמירת המצוות ובקיומם הוא כדי להנצל מענשין ויסורין דאותו עולם ויהיה לי חלק בגן עדן. אין פונתי ורצוני כזה, רק עקר פונתי למען אשמר דברך דוקא, שאתה אדון הכל ישתבח שמך, מי לא יראך מלך בין יהיה לי שכר בין לא יהיה, עקר העובד אותך יהיה כעבד המשמש את רבו שלא על מנת לקבל פרס:

(מעגלי צדק אות מ"ם)

חידה שבועית: איך מפרש רבינו הכתוב 'לא אשחית בעבור העשרה'?

(נא לכתוב תשובה קצרה ומתמצתת!).

פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקדוש

למייל: 0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבור אביר יעקב'

שם הזוכה בסידור לשחרית
מתיבתא בהוצאת עוז והדר:

פרשת ויקח"פ:

ה' חיים יעקב מרגליות מבית שמש.

התשובה צריכה להיות מתוך ספרי מודן האביר יעקב ז"ע (או מתוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחרית מתיבתא בהוצאת "עוז והדר".

